

УДК 72.01

DOI 10.32461/2226-0285.1.2022.262581.

Цитування:

Демессіє М. К. Концептуальне проектування як платформа передачі сучасної архітектурної та дизайнерської творчості. *Культура і сучасність* : альманах. 2022. № 21 С. 111–115.

Demessie M. Conceptual design as a platform for the transmission of modern architectural and design creativity. *Kultura i suchasnist* : almanakh, 1, 111–115 [in Ukrainian].

Демессіє Мекурія Келкай,
кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри дизайну
Черкаського державного
технологічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5015-4820>
demessiemk@gmail.com

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЯК ПЛАТФОРМА ПЕРЕДАЧІ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ТА ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Мета дослідження. Визначити перспективи й узагальнити характерні особливості концептуального проектування в архітектурі і дизайні в контексті проектного мислення на сучасному етапі для науково обґрунтованого використання принципів концептуального проектування. **Методологія дослідження** ґрунтується на комплексному використанні загальнонаукових методів дослідження: аналіз літературних та архівних джерел, натурні дослідження і фіксації, аналіз проектних матеріалів, аналіз розвитку функціональної структури архітектурного простору, узагальнення раніше запропонованих ідей та пропозицій. **Наукова новизна.** На основі проведених наукових досліджень і аналізу існуючих літературних даних в сфері концептуального проектування в архітектурній і дизайнерській творчості: узагальнено принципи формування концептуального дизайн-проектування; виявлені характерні особливості проектних концепцій в архітектурі та дизайні; узагальнено та систематизовано досвід існуючих підходів формування проектних концепцій в архітектурно-дизайнерській практиці; доведено, що проектна концепція є відправною точкою формування архітектурного та дизайнерського проєктів; визначені основні принципи формування концептуального проектування в архітектурному і дизайнерському творі в контексті виразу основної ідеї майбутнього проєкту. **Висновки.** В результаті проведеного дослідження визначені характерні особливості проектних концепцій в архітектурі та дизайні, сформульовані методологічні принципи формування концептуального проектування в архітектурному і дизайнерському творі, виявлені основні платформи проектування сучасної архітектурної і дизайнерської творчості. Крім того, при створенні проектно-творчої концепції проєктів в сучасному дизайнерському (художньому) проектуванні необхідно ґрунтуватися на наступних інтегрованих категоріях: образ, функція, форма, естетичність, гармонійність, інноваційність, стильність. У контексті цього дослідження виділені характерні аспекти концепції, а саме: концепція в дизайн-проєкті забезпечує єдність задуму і шляхів його подальшої реалізації; всі елементи дизайн-проєкту пов'язані між собою через дизайн-концепцію; в процесі проектування і реалізації складові частини дизайн-концепції можуть розширюватися і модифікуватися; на дизайн-концепцію впливає переконання і образ мислення проєктувальника; концепція проєкту є результатом творчості дизайнера (архітектора); концепція характеризується індивідуальністю. Концептуальне проектування – найбільш творча частина архітектурної та дизайнерської діяльності. В проєкті домінують ідеї формування просторів, предметів і образів. Концептуальне проектування в дизайні грає настільки важливу роль, що його переоцінити неможливо навіть теоретично, адже мова йде не просто про якийсь найважливіший компонент проєкту, а й про його основній ідеї. Саме концептуальне проектування в дизайні багато в чому визначає вигляд майбутнього об'єкта.

Ключові слова: концептуальне проектування, проектна концепція, дизайн-проєкт, архітектурний проєкт.

Demessie Mekuria, candidate of technical sciences, associate professor, associate professor of the department of Design, Cherkasy State Technological University

Conceptual design as a platform for the transmission of modern architectural and design creativity

The purpose of the article. Identify prospects and summarize the characteristics of conceptual design in architecture and design in the context of project thinking at the present stage for scientifically sound use of the principles of conceptual design. **Research methodology.** It is based on the integrated use of general scientific research methods: analysis of literary and archival sources, field research and fixation, analysis of project materials, analysis of the development of the functional structure of architectural space, generalization of previously proposed ideas and proposals. **Scientific novelty.** On the basis of the conducted scientific researches and the analysis of the existing literature data in the field of conceptual designing in architectural and design creativity: generalized general principles of conceptual

design; characteristic features of design concepts in architecture and design are revealed; generalized and systematized the experience of existing approaches to the formation of project concepts in architectural and design practice; it is proved that the project concept is the starting point for the formation of architectural and design projects; the basic principles of formation of conceptual design in architectural and design work in the context of expression of the basic idea of the future project are defined. **Conclusions.** As a result of the research, the characteristic features of design concepts in architecture and design are determined, methodological principles of conceptual design formation in architectural and design are formulated, the main platforms of design of modern architectural and design creativity are revealed. In addition, when creating a design and creative concept of projects in modern design (artistic) design must be based on the following integrated categories: image, function, form, aesthetics, harmony, innovation, style. In the context of this study, the characteristic aspects of the concept are highlighted, namely: the concept in the design project ensures the unity of the idea and ways of its further implementation; all elements of the design project are interconnected through the design concept; in the process of design and implementation, the components of frequent design concepts can be expanded and modified; the design concept is influenced by the beliefs and thinking of the designer; the concept of the project is the result of the creativity of the designer (architect); the concept is characterized by individuality. Conceptual design is the most creative part of architectural and design activities. The project is dominated by the ideas of forming spaces, objects and images. Conceptual design in design plays such an important role that it is impossible to overestimate even theoretically, because it is not just about some important component of the project, but about its main idea. It is the conceptual design in the design that largely determines the appearance of the future object.

Key words: conceptual design, project concept, design project, architectural project.

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві дизайн стає сферою не лише функціонального проектування, а й способом смислового конструювання. Коли перед дизайнером постає питання про дизайн-проект об'єктів, на перший план виходить така система зв'язку, як «дизайнер – проект – предмет», що повністю показує дизайнерську діяльність від початкового задуму (концепції) до реалізації проекту. Розробка дизайн-концепції будь-якого об'єкта передбачає, як можна точніше і ретельне продумування його дизайну. У цьому питанні важлива основна думка дизайну, його визначальна ідея, що підкрює абсолютно всі задуми дизайнера – концептуальний проект.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз існуючої літератури, що описує сучасний стан концептуального дизайну проектування, дозволяє говорити про її менш комплексний характер порівняно з працями, що характеризують зарубіжний досвід концептуального проектування [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]. Зарубіжна наукова література, що висвітлює концептуальне проектування, навпаки, містить значний теоретичний матеріал, що характеризує численні прояви концептуального дизайну у вузькому або широкому контекстах. Однак велика кількість цього матеріалу не вносить ясності в процес осмислення концептуального проектування [11; 12; 13; 14; 15].

Образ об'єкта або його складових частин може створюватися в уяві людини внаслідок творчого процесу. Творчий процес у архітекторів та дизайнерів-проектувальників починається з формуванням концептуального проектування об'єкта. Серед сучасних наукових

праць, присвячених охарактеризованому концептуальному проектуванню, виділяються роботи В. Сьомкіна [1], Л. Грицюка [2], А.Скороходова [3], Т. Ернста [4], О.Чепелик [5], О. Шарлая [6], М. Васюник-Кулієва [7], В. Даниленка [8], І. Бондаренка [9], В. Голобородька [10] та інших. Аналіз праць з цієї тематики свідчить, що дослідження, присвячені сучасному стану концептуального дизайну, мають менш комплексний характер.

Теоретизуванням концептуального проектування займалися такі зарубіжні вчені, як М. Khakzand [11], М. Faizi [11], F. Ramstedt [12], М. Malpass [13], Z. Torabi [14], S. Brahman [14], N. Potter [15] та ін. Як вже зазначалося, іноземна наукова література, що висвітлює концептуальне проектування, навпаки, містить значний теоретичний матеріал, що характеризує численні прояви концептуального дизайну у вузькому чи широкому контекстах. Висновки, закріплені у працях цих діячів, характеризували причини зародження концептуального дизайну, його ідеологічні бази, характеристики концепцій, об'єктів і систем, реалізованих, виходячи з концептуального підходу, в актуальних тенденціях і вимогах часу.

Таким чином, аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури виявив низку питань, відповіді на які могли б сформулювати більш точне уявлення про характерні особливості концептуального дизайну проектування, узагальнити і скласти більш комплексне враження процесів реалізації концептуальних проектів, охарактеризувати області застосування концептуального дизайну та перспективи його розвитку.

Мета роботи. Завданнями цього дослідження є:

проаналізувати і класифікувати характерні аспекти концепції;

узагальнювати характерні особливості концептуального проектування в архітектурі і дизайні;

доповнити вітчизняні наукові роботи комплексним аналізом сутності концептуального проектування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безліч існуючих проектів, що виконуються архітекторами та дизайнерами, знаходяться в сфері ідейного представлення процесу проектування. Проектування – це складна багатоступенева особлива форма творчої діяльності, результатом якої є створення предметного світу для життя та задоволення духовних потреб людей з фіксацією результату в будь-якій формі. Процес проектування об'єктів дизайну та архітектури має стандартні підходи, що десятиліттями викладалися численними авторами. Етапи проектування можуть змінюватись за тривалістю, обсягом, конкретним змістовним наповненням авторського підходу [1]. У ході проектування особливої уваги заслуговує процес проектування з авторськими підходами, що актуальні та оригінальні.

Процес проектування спрямований спочатку на створення образу – основи, який у подальшому стає базисом процесу проектування. «Образ – це ідеальне уявлення автора про існуючу дійсність». Тобто формування авторської вистави – «Проектна концепція».

Найбільш близькі до теорії архітектури та дизайну поняття концепції визначають наступним чином: концепція (від латин. *conceptio* «система розуміння») – провідний задум, конструктивний принцип – науковий, художній, технічний та інші види діяльності. Концепція репрезентує ідею певного проекту та його реалізації [2]. Отже, концепція у проектній діяльності може бути визначена як система поглядів архітектора чи дизайнера на практичну та репрезентативну реалізацію його проектної установки.

Дизайн являє собою формотворчу діяльність, що реалізується в предметній формі. На той час для архітектора велику роль відіграє організація простору. У дизайні концепція визначає вибір формотворчих прийомів, методик, алгоритмів у практичному проектуванні та реалізації проекту. Тут архітектурна концепція дорівнює ескізу: «Архітектурна концепція (ескізний проект) – це авторський задум об'єкта. Основним

призначенням ескізного проекту є визначення всіх принципів, конструктивних та дизайнерських рішень, що дозволяє побачити вигляд майбутнього архітектурного чи дизайнерського проекту» [2].

Кінцевою метою творчої діяльності *архітектора-проектувальника* є створення архітектурно-просторового середовища, призначеного для праці, побуту та культурно-суспільного життя людського суспільства. Метою *дизайнера-проектувальника* є формування гармонійного, функціонального, естетичного та стильного предметного середовища, що найбільш повно задовольняє матеріальні та духовні потреби людини. Основне завдання *архітектора* полягає у розробці нових та оптимізації існуючих об'ємно-планувальних рішень оточуючого середовища, необхідних для нормального функціонування людини. *Дизайнер*, поєднуючи мистецтва та функціональності у всіх галузях людської діяльності, створює неповторну обстановку, стиль, форму, красу та затишок у предметному середовищі, втілюючи в реальність мрії та настрої людини.

Мета архітекторів та дизайнерів певною мірою збігаються і в цілому діяльність архітекторів-дизайнерів акцентується у створенні функціонального, ергономічного та естетичного предметного простору архітектурно-мистецькими засобами. Для реалізації наміченої мети ці суміжні спеціалісти розробляють проект. Архітектор проектує – архітектурний проект, дизайнер – дизайн-проект.

Архітектурний проект – це частина проектної документації, що містить архітектурні рішення в обсязі, необхідному для розробки інших проектних документацій для створення об'єктів, у проектуванні яких потрібна участь архітектора [5].

Дизайн-проект – це комплект творчих документів, у вигляді креслень, ескізів, кольорних рішень та візуалізацій, розроблених під час проектних робіт відповідно до технічного завдання та індивідуальних вимог замовника щодо створення комфортного, стилістичного, безпечного та привабливого об'єкта для роботи та відпочинку людини. Дизайн-проект поєднує в цілісній структурі й гармонійній, змістовній та виразній формі всі суспільно-необхідні властивості спроектованого об'єкта. Його завданням є досягнення естетичної досконалості об'єкта розробки. Найчастіше проектні роботи орієнтовані на досягнення будь-якого одного результату – дизайнерського, інженерного, технологічного,

соціального. Особливості дизайнерського проектування полягають у його утилітарно-практичності та художності. При цьому інтегрованими категоріями дизайнерського (художнього) проектування є: образ, функція, форма, естетичність, гармонійність, інноваційність, стильність.

Процес дизайнерського (художнього) проектування починається з розробки проектного задуму – формування концептуальної творчості. Дизайн-концепція – це розгорнуте дизайнерське дослідження. Якість концепції можна оцінити лише за одним критерієм – її корисністю та оригінальністю для проекту [9].

Отже, *проектна концепція* виконує кілька функцій:

- слугує дорожньою картою проекту;
- позначає шляхи вирішення поставлених завдань;
- визначає стратегію дій;
- допомагає створити основу проекту;
- є інструментарієм для розробки проекту;
- формує образи майбутнього проекту;
- позначає об'ємно-просторові, емоційні, візуальні та інші аспекти проекту;
- слугує засобом комунікації із замовником;
- визначає етапи реалізації проекту;
- дозволяє донести у доступній формі ідеї проектувальника.

Висновки. В результаті проведеного дослідження визначені характерні особливості проектних концепцій в архітектурі та дизайні, сформульовані методологічні принципи формування концептуального проектування в архітектурному і дизайнерському проектуванні, виявлені основні платформи проектування сучасної архітектурної і дизайнерської творчості. Крім того, створення проектно-творчої концепції проектів в сучасному дизайнерському (художньому) проектуванні базується на наступних інтегрованих категоріях: образ, функція, форма, естетичність, гармонійність, інноваційність, стильність. У контексті даного дослідження виділені характерні аспекти концепції, а саме: концепція в дизайн-проекті забезпечує єдність задуму і шляхів її подальшої реалізації; всі елементи дизайн-проекту пов'язані між собою через дизайн-концепцію; в процесі проектування і реалізації, складові частини дизайн-концепції можуть розширюватися і модифікуватися; на дизайн-концепцію впливає переконання і образ мислення проектувальника; концепція проекту

є результатом творчості дизайнера (архітектора); концепція характеризується індивідуальністю. Можемо констатувати, що *концептуальне проектування* – найбільш творча частина архітектурної та дизайнерської діяльності і саме в дизайні визначає вигляд майбутнього об'єкта.

Література

1. Сьомкін В. В. Дизайн-концепція в контексті дизайн-ергономічного забезпечення виставково-ярмаркової діяльності. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2011. № 21. С. 55 – 62.
2. Грицюк Л. С. Значення формування концепт-ідеї у навчальному проектуванні. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник*. 2010. №25. С. 48–25.
3. Скороходова А. В. Сучасне архітектурне середовище та його вплив на поведінку людини. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*. 2008. №632. С. 131–133.
4. Ернст Т. К. Принципи формування архітектурного середовища дитячих освітньо-виховних закладів: автореф. дис. ... канд. арх.: 18.00.01. Київ, 2007. 21 с.
5. Чепелик О. В. Художня виразність при формуванні інтер'єрів засобами образотворчого мистецтва, і зокрема скульптури. *Українська академія мистецтва*. 2013. № 21. С.118–124.
6. Шарлай О. В. Реалізація концепції інклюзивного міста в сфері міських комунікацій. *Науковий вісник будівництва*. Том 95. 2019. №1. С. 82–87.
7. Васюник-Кулієва М. В. Універсальний дизайн в освіті. URL: <https://rcpio.ipro.kubg.edu.ua/?p=2414>. (дата звернення 23.03.2017).
8. Даниленко В. Я. Дизайн Центрально-Східної Європи : монографія. Харків : ХДАДМ, 2009. 172 с.
9. Бондаренко І. В. Полістилістика як проектний метод у середовищному дизайні України (на прикладі харківського регіону). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених*. Дрогобич. Том 1. 2020. Вип. 33. С. 14–19.
10. Голобородько В. М. Ергономіка для дизайнерів : підручник. Харків : ХДАДМ, 2012. 378 с.
11. Khakzand M., Faizi M. The position of concept in landscape design. URL: <https://www.researchgate.net/publication/262726729> (accessed 12.09.2015).
12. Ramstedt F. *The Interior Design Handbook: Furnish, Decorate, and Style Your Space*. Publisher: Clarkson Potter, Sweden. 2020. 240 p.
13. Malpass M. *Contextualising Critical Design: Towards a Taxonomy of Critical Practice in Product Design*. PhD thesis, Nottingham Trent University. London. 2012. 260 p.

14. Torabi Z., Brahman S. Effective Factors in Shaping the Identity of Architecture. *Middle-East Journal of Scientific Research*. Dubai. Vol. 15. 2013. Issue 1. P. 106 – 113.

15. Potter N. What is a designer: things, places and messages'? Published by Hyphen Press, London, 4th edition. 2006. 181 p.

References

1. Somkin, V. V. (2011). Design-concept in the context of design-ergonomic provision of exhibition-fair activity. *Bulletin of the L'viv National Academy of Arts*, 21 [in Ukrainian].

2. Gritsyuk, L. S. (2010). The value of forming a concept - idea in education project. Contemporary problems of architecture and construction: Science and technology. *Bulletin*, 25 [in Ukrainian].

3. Skorokhodova, A. V. (2008). Modern architectural environment and its impact on human behavior. *Bulletin of L'viv Polytechnic National University. Architecture*, 632 [in Ukrainian].

4. Ernst, T. K. (2007). Principles of formation of the architectural environment of children's educational institutions: author's abstract dis. to obtain a scientific degree of cand. arch.: 18.00.01. Kyiv [in Ukrainian].

5. Chepelik, O. V. (2013). Artistic expression in the formation of interiors by means of fine arts, and in particular sculpture. *Ukrainian Academy of Arts*, 21 [in Ukrainian].

6. Sharlay, O. V. (2019). Implementation of the concept of an inclusive city in the field of urban communications. *Scientific Bulletin of Construction*, 95, 1 [in Ukrainian].

7. Vasyunik-Kulieva, M. V. (2017). Universal design in the world. Retrieved from: <https://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?p=2414>. [in Ukrainian].

8. Danilenko, V. Ya. (2009). Design of Central and Eastern Europe: monograph. Kharkiv: Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts [in Ukrainian].

9. Bondarenko, I. V. (2020). Polystylistics as a design method in the environmental design of Ukraine (on the example of the Kharkiv region). *Interuniversity collection of scientific works of young scientists. Current issues of the humanities. Drogobich*, 1, 33 [in Ukrainian].

10. Goloborodko, V. M. (2012). Ergonomics for designers: a textbook. Kharkiv: Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts [in Ukrainian].

11. Khakzand, M., Faizi, M. (2015). The position of concept in landscape design. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/262726729_The_researchgate.net/publication/262726729_The_position_of_concept_in_landscape_design (accessed 12.09.2015) [in English].

12. Ramstedt, F. (2020). *The Interior Design Handbook: Furnish, Decorate, and Style Your Space*. Publisher: Clarkson Potter, Sweden [in English].

13. Malpass, M. (2012). Contextualising Critical Design: Towards a Taxonomy of Critical Practice in Product Design. PhD thesis, Nottingham Trent University. London [in English].

14. Torabi, Z., Brahman, S. (2013). Effective Factors in Shaping the Identity of Architecture. *Middle-East Journal of Scientific Research*. Dubai, 15, 1 [in English].

15. Potter, N. (2006). What is a designer: things, places and messages'? Published by Hyphen Press, London, 4th edition [in English].

Стаття надійшла до редакції 21.01.2022

Отримано після доопрацювання 16.02.2022

Прийнято до друку 23.02.2022